

Hyvää yötä, Tenavat

Charles M. Schulzin sarjakuvat kertoivat näennäisesti lapsista. Todellisuudessa Jaska Jokunen, Eppu, Tellu ja kumppanit kuvasivat kuitenkin lasten sijasta aikuisia komplekseineen – ja Schulzia itseään.

© 1965 CHARLES M. SCHULZ
"We're close enough... Let's try for a field goal!"

Vesa Kataisto

St. Paulin pikkukaupungissa Minnesotassa asuneet Schulzit saivat perheenlisäystä 26.11.1922. Charles Monroe jäi Carlin ja Danan ainoksi lapseksi. Carl oli parturiliikkeen omistaja, työteliäs pienyritystä, joka työskenteli kuutena päivänä viikossa. Vain sunnuntai oli pyhitetty kalastukselle ja sarjakuvallisten lukemiselle.

Niinpä jo ollessaan vain parin päivän ikäinen Charles sai isältään lempinimen Sparky, Barney Google -sarjassa esiintyneen Spark Plug -hevosen mukaan. Sarjakuvista tuli isän ja pojan yhteinen harrastus, mikä ei voinut olla vaikuttamatta Charlesin uravalintaan.

Tenavavuodet kuluivat samassa rauhallisessa ympäristössä. Yksi muutos tapahtui vuonna 1930, jolloin Schulzit kokeilivat asumista Kalifornian Needlesissä. Joukko Danan sukulaisia oli lähtenyt sinne leveämmän leivän toivossa. Kuiva ja kaktuksenpiikkien ympäröimä kaupunki keskellä lamakautta osoittautui kehnoksi vaihtoehdoksi St. Paulille, joten Schulzit palasivat takaisin ja Carl avasi parturiliikkeensä uudelleen. Perhe asettui liikkeen yläpuolella olevaan asuntoon.

Koulussa Charles osoittautui nokkelaksi oppilaaksi, joka sai luvan loikata parin luokan yli. Hänet ranskittiin myös keskitasoa lahjakkaammaksi piirtäjäksi. "Sinusta tulee vielä taiteilija", oli jo hänen

esikoulun opettajansa todennut.

Kun Charles oli 13-vuotias, Schulzit hankkivat mustavalkoisen koiran, pointerin ja beaglen sekoituksen. Tämä Resson "isä", Spike, oli varsin älykäs. Se ymmärsi noin 50 sanaa, osasi suorittaa pikku tehtäviä ja rakasti autoajeluja.

Lukio ei enää sujunut Schulzilta yhtä juohevasti kuin alemmat luokat. Silti hän sai rämmittyä koulun läpi, ja kiinnostus piirtämiseen kasvoi koko ajan. Hän osteli lehtiä ja piirteli niihin sarjakuvia Sherlock Holmesin seikkailuista. Ensimmäinen fani oli kaveri Shermyn, eikä Schulz unohtanut saamaansa kannustusta. Yksi Tenavien alkuvaiheen hahmo on nimeltään Shermyn (suom. Pave).

Kirjekurssi tie menestykseen?

Charlesin ensimmäinen julkaistu piirros ilmestyi Ripley'n Usko tai älä -palstalla 1937. Se esitti taitavaa Spike-koiraa. Kuvaamataidon opettaja pyysi Schulzia tekemään piirroksia koulun vuosikirjaan. Kun kirja ilmestyi, kuvat oli syystä tai toisesta jätetty pois. Nuori kyky oli valtaisan pettynyt, mutta sai vahingon takaisin Tenavien menestyksen myötä. Kaikki koulut olisivat halunneet käyttää hahmoja vuosikirjoissaan.

Koska Schulz ei tuntenut olevansa valmis varsinaiseen taidekouluun, vanhemmat suosittelivat hänelle aloittelevien piirtäjien kirjekurssia. Paikallisen opiston järjestämällä kurssilla opetettiin perspek-

tiivin käyttöä, tekstausta sekä pilapiirräntää. Tutkinnon suoritettuaan Charles alkoi lähettää pilapiirroksiaan lehtiin, tosin laihoin tuloksin.

Vielä pahempaa oli tulossa. Dana sairastui syöpään 1941. Kaksi vuotta myöhemmin Charles sai kutsun armeijaan ja hänet lähetettiin koulutukseen. Noin viikon kuluttua hän sai luvan käydä tapaamassa kuolemansairasta äitiään. Vierailu jäi viimeiseksi, sillä Dana Schulz kuoli seuraavana päivänä näkemättä koskaan poikansa menestystä.

Masentunut Schulz lähetettiin jalkaväen kersantina Eurooppaan, jossa hän osallistui Normandian maihinnousun jälkijoukkoihin. Matkalla Ranskan halki Itävaltaan ei tapahtunut erityisempiä, ascensensa Charles joutui turvautumaan vain kerran:

"Kerran näin liikettä rauniotalon ovi-aukossa. Kohotin jännittyneenä kivääriä. Esiin astui kulkukoira, joka vilkaisi minua ja jolkotteli tiheensä. Laskin asceni ja hymyilin tyytyväisenä, etten ollut häikäinyt ja ampunut sitä", Schulz muisteli.

Tosielämän punatukkainen tyttö

Sodan päätyttyä Schulz palasi St. Pauliin mielellään kokopäiväinen piirtäjän toimi. Hän oli pitänyt taitoa yllä kuvittamalla mm. armeijakaverien kirjeitä. Nyt Charles alkoi tosissaan tutkia George Herrimanin, Al Cappin sekä Roy Cranen sarjakuvia.

Krazy Katin, Li'l Abnerin ja Buzz Sawyerin innoittamana Schulz sai ensimmäisen työpaikkansa alalta. Hän tekstasi roomalaiskatolisen kirkon julkaisemaa sarjakuvalehteä, englannin lisäksi myös ranskaksi ja espanjaksi. Vaikka Charles ei ymmärtänyt vieraita kieliä ja työ oli mekaanista, hän viihtyi, koska tiesi olevansa oikealla alalla.

Pian Schulz palkattiin myös vanhaan opinahjoonsa kirjeopistoon. Hänen tehtäväkseen tuli tarkastaa ja korjata alkuvaiheessa olevien oppilaiden lähettämät työt. Charles sai opiston työntekijöistä uusia ystäviä, kuten Charlie Brownin, Linuksen ja luonnonkiharat hiukset omaavan Fricdan.

Schulzia kiehtoi kuitenkin toinen hiustyyli, postituspuolella työskentelevän Donnan punainen tukka.

Charles ja Donna alkoivat seurustella, mutta Donnan vanhemmat eivät sulattaneet Schulzin epämääräisiltä vaikuttavia haaveita elättää itsensä piirtämällä. Donna joutui torjumaan Charlesin kosinnan vuonna 1950. Näin hän teki itsestään maailmankuulun toteutumattomien haaveiden kohteen. Pieni punatukkainen tyttö kummitteli Jaska Jokusen haaveissa aina Tenavien viimeisiin strippeihin asti.

Potkuista astinlauta ammattilaisuralle

Schulzin valitsema ura oli kaikesta huolimatta urkenemassa, 1947 St. Paul Pioneer-Press alkoi julkaista "Sparkyn" pilapiirroksia Li'l Folks. Viattomissa pilakuissa seikkailivat pienet naperot, Tenavien hahmoja selvästi nuoremmat yksilöt sekä beagle.

Vuotta myöhemmin Schulz sai myytyä yhden samantyyppisen piirroksensa valtakunnalliseen The Saturday Evening Postiin ja myöhemmin vielä 14 lisää. Schulz lähetti töitään myös sarjakuvasyndikaateille. Palaute oli periaatteessa myönteistä, mutta lopullinen sopimus jäi aina tekemättä.

Koska luomisvimma vaivasi, Schulz esitti Pioneer-Pressille, että viikottainen Li'l Folks muutettaisiin päivittäin ilmestyväksi, ja samalla hänen palkkiotaan nostettaisiin hieman. Lehti vastasi antamalla Charlesille potkut.

Sisuuntunut Schulz ei luovuttanut, vaan keräsi valikoiman sarjaansa ja lähetti sen United Feature Syndicateille. Vastausta ei kuulunut. Charles lähetti varovaisen kirjeen tiedustellakseen, tuliko lähetyksen koskaan perille. Hämmästys oli suuri, kun toimittaja Jim Freeman vastasi kertomalla UFS:n olevan kiinnostunut ja kutsui Schulzin samantien New Yorkiin.

Hän saapui UFS:n toimistoon varhain aamulla, ja sai kuulla vastaanottovirkailijalta - tulevalta Tenavat-asiantuntijalta

etteivät toimittajat saavu ennen kymmentä. Niinpä Schulz lähti aamiaiselle jätettyään sekä pilapiirroksia että strippejä sisältävän näytepaketin. Kun hän palasi, myös United Featuresin henkilökunta oli saapunut ja avannut paketin.

Kaikki olivat yksimielisiä siitä, että strippimuoto oli toimivampi. Charles allekirjoitti standardisopimuksen, joka jakoi sarjan tuoton puoliksi syndikaatin ja tekijän kesken. Schulz poistui tyytyväisenä, juhlisti sopimusta syömällä pihvin ja palasi St. Pauliin. Siellä hän innostuneena kertoi työkavereilleen, että ammattilaisuus oli alkanut.

Samaan aikaan toisaalla UFS:n johtokunta arvioi uutta tulokasta. He pitivät siitä - nimeä lukuunottamatta. Li'l Abner oli tuolloin Unitedin johtosarja, ja Schulzin ehdotuksen katsottiin olevan liian lähellä sitä. Pikaisessa kokouksessa laadittiin lista uusista nimikkeistä. Peanut voitti Schulzin harkitsi. Hän ei voinut koskaan suvaita, että hänen työnsä ristittiin mitättömyyttä merkitsevällä termillä, mutta ei voinut myöskään valittaa.

Ei aikuisille!

Peanuts-Tenavien markkinointi alkoi esitteellä, joka kuvaili sarjaa niinikään vähättelevästi. "Ratkaisee hankalat taitto-ongelmat. Kätevä neljän tasakokoisen ruudun muoto. Sopii etu-, yleisö-, ilmoitus-, tai sarjakuvavivulle."

Seitsemän lehteä tarrasi tilaisuuteen ja ensimmäinen strippi julkaistiin 2. Lokakuuta 1950. Alkutenaviin kuuluivat mm. Shermyn, Patty ja Schroeder (Amadeus), jolle keskushahmo Charlie Brown (Jaska Jokunen) lahjoitti lelupianon, jotta tämä voisi säästää hänen viulunsoittoaan. Kun ensimmäinen Peanuts-kirja julkaistiin, Schulz karsi nämä stripit pois, koska hänestä soittotaito ei sovi epäonnistujalle, jollainen Jaskasta nopeasti tuli. Lasten touhuja ihmettelemässä oli myös beagle Snoopy (Ressu), joka aluksi oli ristitty Sniffyksi. Schulz muutti nimen viime hetkellä, kun huomasi sen olevan jo käytössä.

Toki lapsikeskeisiä sarjoja oli vuoteen 1950 mennessä julkaistu paljon. Useimmat niistä olivat kuitenkin jo hiipuneet rajalliselta vaikuttavan aiheen takia. Schulzin lähestymistapa oli uusi. Hän pyrki kuvaamaan lasten keskinäistä jul-

muutta. Niinpä ohjaavia aikuisia ei tarvittu.

Aikuishahmoja on sarjassa esiintynyt vain kerran, erään sunnuntaiarjan taulalla Tenavien alkuvuosina. "En ymmärrä miksi piirsin ne. Se kaduttaa minua vieläkin", tuskaili Schulz.

Myöhemmin teemaksi tuli myös tavoittamaton rakkaus, kiitos em. pienen punatukkaisen tytön.

Absurdit piirteet takasivat läpimurron

Sarjan alku oli hidas. Ensimmäisen vuoden aikana lisätuloja ei juuri tullut, ja joku lehdistä ehti peruuttamaan sarjan. Schulzin uskoa ei enää voinut horjuttaa. Äitinsä kuoleman myötä hänestä oli tullut uskova ja ahkera kirkoskävijä, mutta usko Tenavien menestykseen oli vielä voimakkaampi.

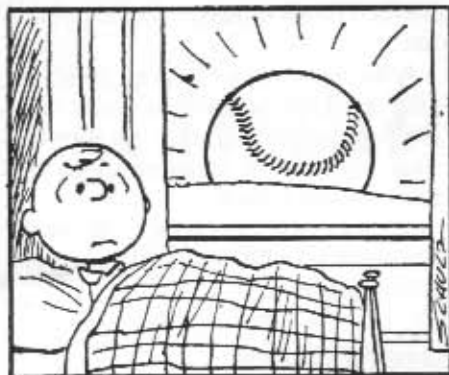
Hahmojen persoonallisuudet alkoivat kehittyä. Toisenlainen tyttöhahmo marssi mukaan ensimmäisen sunnuntaiarjon myötä 6.1.1952. Lucy (Tellu) oli itseoikeutettu kiusankappale (fuzzbudget), joka tiesi aina kaikkia muita paremmin mikä heille on hyväksi. Pian hän sai myös pikkuveli Linuksen (Eppu), joka sai tuta Tellun raivokkuuden koko voiman. Vastapainoksi Epusta kasvoi sarjan filosofi, joka hädän hetkellä tarrautuu turvariepuun eikä väsy julistamaan Suuren Kurpitsan ylivoimaa Joulupukkiin verrattuna.

Mort Walker kiinnostui uudesta sarjasta ja kutsui nuoren Charlesin National Cartoonist Societyyn. Muutamaa vuotta myöhemmin Schulz korjasikin jo ensimmäisen kannuksensa, seuran jakaman Reuben-palkinnon (1955, toinen 1964).

Suosio kasvoi vähitellen. Schulz kokeili välillä toisenkin sarjan lanseeraamista. Vuonna 1957 hän ja Jim Sasseville alkoivat tehdä sarjaa It's Only a Game (urheilukömmähdyksiä). Se ei menestynyt, eikä Schulzilta enää riittänyt aikaa panetua sen kirjoittamiseen, joten sarja lakkautettiin pari vuotta myöhemmin.

Suosion myötä Schulz meni naimisiin ja muutti Kaliforniaan, Santa Rosaan (1958) kasvattamaan omia tenaviaan. Kahden avioliiton tuloksena Schulzilla on viisi lasta - Meredith, Monte, Craig, Amy ja Jill - sekä 18 lastenlasta. Jaskakin sai pikkusisko Sallyn (Salli) vuonna 1959.

Tenavien varsinaisen läpimurron aikaansaivat sarjan absurdit piirteet, jotka lisääntyivät koko ajan. Turvariepu, Tellun psykiatrikoju sekä ennen kaikkea Leijoa syövä puu vetivät uusia faneja puoleensa. Ensimmäinen lisenssituote, kalenteri, ilmestyi 50-luvun lopussa, aloittaen varsinaisen tulvan. Myös Tenavien kansainvälinen levitys alkoi kasvaa.

Viellä vuonna 1965, kun Schulz sai kutsun luokkakokoukseen, oli hänet luokiteltu siihen ryhmään oppilaita, joiden myöhemmistä vaiheista ei tiedetty mitään. Asia muuttui pikaisesti, sillä vielä samana vuonna Resson skitsofrenian oire muutti beaglen koppinsa (alias Sopwith Camelin) katolla syöksähteleväksi I maailmansodan lentäjäsanarikiksi.

Tenavat-universumin vakiintumisen aika

Viimeistään nyt hahmot eivät enää olleet piirrettyjä vaan eläviä. 1964 Uskontotieteen opiskelija Robert L. Short kirjoitti lopputyönsä aiheesta "The Gospel according to Peanuts" (suom. Tenavat totuuden tiellä). Siinä Short rinnasti Schulzin modernin filosofian jättiläisiin (esim. Kierkegaardin) ja kirjasta tuli jättimenestys. Myöhemminhän Tenavia on sovellettu varsinkin teologian puolella.

Ensimmäinen lyhytanimaatio, CBS:n tuottama Jaska Jokusen joulu (1965) voitti Emmyn. Vuonna 1967 Kalifornian silloinen kuvernööri Ronald Reagan julisti toukokuun 24:n Charles Schulzin päiväksi. Reagan itse piti eniten niistä jaksoista, joissa Tellu kamppaa Jaskan nykäisemällä jalkapallon pois juuri, kun tämä on potkaisemassa sitä.

Sarjasta tehtiin neljä pitkää elokuvaa, musikaali (You're a good man, Charlie Brown), lisää tv-animaatioita ja kaiken huipuksi Ressu sekä Jaska lähtivät ensimmäisinä sarjakuvahahmoina oikeasti avaruuteen, Apollo 10 -lennon tunnuksina. "I beat everybody - First Beagle on the Moon!"

Schulz näki tilaisuutensa tulleen ja alkoi otsikoida sunnuntaisarjat otsakkeella Peanuts featuring Good Ol' Charlie Brown, joskin Ressu oli jo varastanut

sarjan itselleen. Tenavien kultakautta oli ajanjakso 60-luvun lopusta 70-luvun puoliväliin asti.

Schulzin käyttämät 12 teemaa, mm. Suuri Kurpitsa, Baseball, jääkiekko ja Kaustinen olivat terävimmillään. Hahmogalleria kasvoi yhä pikku hiljaa. Osa vanhemmista hahmoista aikuistui liikaa ja sai poistua sellaisten persoonallisuuksien kuten Peppermint Patty (Piparminttu-Pipsa, 1966), Woodstock (Kaustinen, 1970), Marcie (Maisa, 1971) tieltä. Viimeisimpiä merkittäviä uusia hahmoja oli entecclisesti nimetty Rerun (Toisto, 1972), jota merkittävämpi on enää Needlesissä eli Neulalassa majaileva Resson veli Spike (Remppu).

Schulzin elämä näkyi Tenavissa

Tenavat heijasteli kuitenkin aina kaikkein eniten Schulzin omaa elämää.

"Jos aiot piirtää päivittäistä sarjaa, siihen tulee väkisinkin heijastumia kaikista oman elämäsi kokemuksista. Vaikka lukisit Tenavia vain parin kuukauden verran, opit tuntemaan minut läpikotaisin", Schulz määritteli.

Kun perheen vierastalo paloi 1966, Resson koppä koki pian saman kohtalon. Charles ei milloinkaan unohtanut oman medianensa merkitystä. Eräs rohdoskauppias vitsaili sarjakuvalehtiä ostavalle Schulzille: "Ajattelitte sitten tosissaan sivittää itseänne tänään." Schulz ei enää koskaan käynyt kyseisessä kaupassa, ja piirsi aiheesta stripin, jossa Jaska Jokunen kokee saman kohtalon.

Schulz pyrki pitämään ohjat käsissään, mutta valtava ja yhä paisuva suosio oli uuvuttavaa hallittavaa. Niinpä vuonna 1979 UFS ja Schulzin lapset solmivat sopimuksen, ettei kukaan toinen jatka sarjan piirtämistä jos Schulz kuolee tai

haluaa jäädä eläkkeelle.

Sopimus oli lähellä toteutua jo 1981, kun Charles joutui vaikeaan ohitusleikkaukseen. Hyvän kuntosensa ansiosta hän toipui pian, mutta piirrosviiva muuttui vähitellen yhä huojuvammaksi. Niinpä hän rikkoi stripin perinteisen neljän ruudun muodon, jotta sarjan teko olisi helpompaa.

Tenavien suosiota ei enää mikään horjuttanut. Sarja ilmestyy nykyään 2 600 lehdessä ympäri maailmaa, kaikkiaan 75 maassa 21 kielellä.

Miljardiluokan tuloistaan huolimatta Charles M. Schulz vietti loppuun asti varsin hiljaista eloa. Ainoa pröystäileväksi tulkittava ele oli oman jäähallin rakentaminen keskelle kuivaa Kaliforniaa, koska tytär halusi luistella ja Schulz pelata jääkiekkoa.

Kun Schulzilla todettiin paksusuolen syöpä viime marraskuussa, hän teki elämänsä raskaimman päätöksen: Tenavien piirtäminen on lopetettava. Mort Walker kertoo itkeneensä yhdessä Schulzin kanssa, kun tämä soitti ja kertoi päätöksestään. Charles tiesi kipeästi tekonsa seuraukset: "Tajusin, etten kaikkina näinä 50 vuotena antanut Jaska Jokusen kertakaan potkaista palloa. Poikaparka."

Yhtä traaginen oli Schulzin oma kohtalo. Schulz on sanonut: "Miksi muusikot säveltävät sinfonioita ja runoilijat runoilivat? Koska ilman niitä elämällä ei olisi heille mitään merkitystä. Siksi minä piirrän sarjakuvia. Se on elämäni."

Totisesti, sillä Schulzin sydän lakkasi lyömästä ja hän nukkui pois lauantai-iltana 12. helmikuuta, vaimonsa Jeannien läsnäollessa, kotonaan Santa Rosassa. Kuolema korjasi Charlesin vain päivää ennen viimeisen sunnuntaisarjan ilmestymistä.

Siinä Ressu kirjoittaa jäähyväiskirjeen Schulzin omin sanoin: "Minulla on ollut onni piirtää Jaska Jokusta ja hänen ystäviään melkein 50 vuoden ajan. Se on ollut lapsuuden haaveeni täyttymys. Jaska Jokunen, Ressu, Eppu, Tellu... kuinka voisin koskaan unohtaa heidät."

"Hän oli Jaska Jokunen", totesi Walker.

P.S. Ainoana soraääninä on UFS:n lehdistötiedotteen loppukaneetti: "Elinaikanaan Mr. Schulz hyväksyi tarkoin valitun joukon taiteilijoita, joiden sallittiin valvonnan alaisena tuottaa rajoitetusti kuvia Peanuts-lisenssituotteita varten. Nämä taiteilijat jatkavat työtään United Median ja Mr. Schulzin perheen ohjauksessa."

Kuuden miljardin markan krääsäbisnessä ei edes Schulzin kuolema voimut pysäyttää. ■

